

ผลของการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมน
ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

นางสาวกรวิดา ศรีสุภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1369-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EFFECTS OF THE ENHANCEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE
BASED ON GOLEMAN'S CONCEPTS ON THE REDUCTION OF
AGGRESSIVE BEHAVIOR AND VIOLENCE OF PRATHOM
SUKSA SIX STUDENTS

Miss Kornvida Srisupa

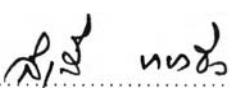
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education
Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2004
ISBN 974-53-1369-6

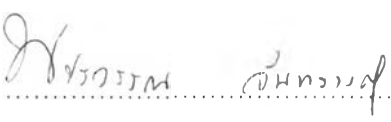
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมน
ที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โดย นางสาวกรวิดา ศรีสุภา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ

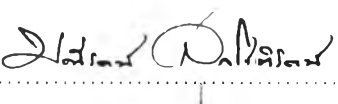
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธิ ศรีบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สาลี ทองธิด)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์)

กรวิดา ศรีสุภา : ผลของการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมนที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (THE EFFECTS OF THE ENHANCEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE BASED ON GOLEMAN'S CONCEPTS ON THE REDUCTION OF AGGRESSIVE BEHAVIOR AND VIOLENCE OF PRATH-OM SUKSA SIX STUDENTS)

อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรวงศ์, 254 หน้า. ISBN 974-53-1369-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมนที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 13 คน ปีการศึกษา 2547 จากโรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกความฉลาดทางอารมณ์และการนำไปประยุกต์ใช้ แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง แบบทดสอบพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง และแบบสัมภาษณ์ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง เพื่อน และสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. หลังทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียน จากการประเมินของนักเรียน ครู และผู้ปกครองน้อยกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. จากแบบสัมภาษณ์ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตนเอง เพื่อนและสังคม ส่วนใหญ่นักเรียนรู้สึกเห็นคุณค่าและมั่นใจในตนเองมากขึ้น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้ โดยสามารถนำความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมนไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อน ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้

ภาควิชา...หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา...ลายมือชื่อนิสิต..... กวิดา ศรีสุภา

สาขาวิชา.....ประถมศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... พชรวรรณ จันทรวงศ์

ปีการศึกษา.....2547.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4583654727 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION

KEY WORD : EMOTIONAL INTELLIGENCE / AGGRESSIVE BEHAVIOR / VIOLENCE

KORNVIDA SRISUPA : THE EFFECTS OF THE ENHANCEMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE BASED ON GOLEMAN'S CONCEPTS ON THE REDUCTION OF AGGRESSIVE BEHAVIOR AND VIOLENCE OF PRATHOM SUKSA SIX STUDENTS.
THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. PATCHARAWAN CHANDRANGSU, 254 pp.
ISBN: 974-53-1369-6

The purpose of this research was to study the effect of the enhancement of emotional intelligence based on goleman's concepts on the reduction of aggressive behavior and violence of prathom sukka six in the academic year 2004 from the Developed Community School of Bangkok (Chum Chon Mou Ban Pattana School). The research instruments included emotional intelligence and applied recordings, aggressive behavior and violence questionnaire, aggressive behavior and violence test, interview concerning the students' opinions on themselves, on their friends and on society. Data was analyzed by using mean, standard deviation, t-test and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results were as follows:

1. The post-test mean score of emotional intelligence of the students was higher than that of the pre-test at the .05 level of significance.
2. The post-test mean score of aggressive behavior and violence of the students from evaluated by students, teachers and parents was lower than that of the pre-test at the .05 level of significance.
3. The Correlation of emotional intelligence and aggressive behavior and violence of the students have negative correlation at the .05 level of significance.
4. According to the interview concerning the students' opinions on themselves, on their friends and on society, most students express more self-esteem and a put more value on themselves. Students have empathy to others and can learn essential social skills. In addition, the students have applied knowledge gained to work with their friends, family, and community.

Department.... Curriculum, Instruction,
and Educational Technology.....

Field of student..... Elementary Education.....

Academic year2004

Student's signature: Kornvida Srisupa

Advisor's signature: Patcharawan Chandrangsu

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ พชรวรรณ จันทรางศุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยด้วยความรักและเอาใจใส่ รวมทั้งคอยให้กำลังใจ อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณีนีรัตน์ สุขโชติรัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณา ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตรวจพิจารณาและ คอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการวิจัยจน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะครูอาจารย์โรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจและโรงเรียนชุมชนหมู่บ้าน พัฒนาทุกท่าน ที่กรุณาให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่เข้าร่วม ทำกิจกรรม รวมทั้งให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบุญพันธ์ - คุณแม่วัชรินทร์ ศรีสุภา คุณดาล ล้อม - คุณยายสังเวียน ขำเจริญ ผู้ที่มีพระคุณสูงสุด ผู้ที่คอยสนับสนุนด้านการศึกษา ทั้งให้ กำลังใจและกำลังใจทรัพย์ ขอขอบคุณ พี่ชายจักรพล ศรีสุภาที่คอยให้กำลังใจ คำปรึกษาและ แนะนำต่างๆ นอกจากนี้ขอขอบคุณรุ่นพี่และเพื่อนๆทุกคนที่คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจเสมอมา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถประสบความสำเร็จในครั้งนี้ คุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงขอมอบเป็น เครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์อย่างสูงสุด

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1.....	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
ความฉลาดทางอารมณ์.....	16
ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์.....	16
กรอบแนวคิดและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	18
ความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักพุทธศาสนา.....	26
ลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง.....	26
การเสริมสร้างและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์.....	28
การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์.....	34
ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	36

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
พฤติกรรมก้าวร้าว.....	38
ความหมายของลักษณะของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	38
พฤติกรรมก้าวร้าวและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	40
สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	43
วิธีการลดและป้องกันพฤติกรรมก้าวร้าว.....	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว.....	46
ความรุนแรง.....	47
ความหมายของความรุนแรง.....	47
รูปแบบของความรุนแรง.....	49
ความรุนแรงและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	54
สาเหตุของความรุนแรง.....	55
ปัจจัยภายนอกที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง.....	57
วิธีการลดและป้องกันการใช้ความรุนแรงในเด็ก.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรง.....	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	73
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	75
แผนการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัย.....	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
การเก็บและรวบรวมข้อมูล.....	95
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
4 ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปผลการวิจัย.....	126
การอภิปรายผลการวิจัย.....	126
ข้อสังเกตจากการวิจัย.....	133
ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้.....	134

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	134
รายการอ้างอิง.....	136
ภาคผนวก.....	146
ภาคผนวก ก.....	147
ภาคผนวก ข.....	149
ภาคผนวก ค.....	176
ภาคผนวก ง.....	248
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	254

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	องค์ประกอบและความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของโกล์แมน.....21
2	แสดงรายละเอียดของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัย สังเคราะห์ขึ้น.....77
3	แสดงชั้นของกระบวนการจัดการเรียนรู้ และลักษณะของกิจกรรม.....78
4	แสดงจำนวนกิจกรรมเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของโกล์แมน.....79
5	แสดงรายละเอียดของชื่อกิจกรรม ขั้นตอน กระบวนการจัดการเรียนรู้และจำนวนชั่วโมง.....80
6	รายละเอียดขององค์ประกอบเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของโกล์แมน เนื้อหาและชื่อกิจกรรม.....81
7	เกณฑ์การให้คะแนนของมาตราส่วนประเมินค่าของ แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง.....87
8	จำนวนข้อ และประเภทของข้อความในแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว และการใช้ความรุนแรง.....88
9	แจกแจงจำนวนข้อของแบบทดสอบพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ ความรุนแรง.....89
10	แสดงเกณฑ์การให้คะแนนของแบบบันทึกความฉลาดทางอารมณ์ และการนำไปประยุกต์ใช้.....91
11	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนน ความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมนทั้ง 5 องค์ประกอบ...98
12	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนน ความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมนทั้ง 5 องค์ประกอบ ทั้ง 3 เดือน.....100
13	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของโกล์แมนของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง.....101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนพฤติกรรม ก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงจากการประเมินของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง.....102
15	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม ก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง ของนักเรียน จากการประเมินของ นักเรียนก่อนและหลังการทดลอง.....112
16	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของคะแนน พฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนจากการประเมิน ของครูก่อนและหลังการทดลอง.....113
17	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนน พฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนจากการประเมิน ของผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง..... 114
18	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมข ก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงจากการประเมินของนักเรียน ครู และ ผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง.....115
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของโกล์แมนกับพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง ตลอดทั้ง 3 เดือน.....116
20	ค่าระดับความยากและค่าอำนาจจำแนกรายข้อของ วัดพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง.....252
21	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบพฤติกรรม ก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรง.....253

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบเรื่องความฉลาดทางอารมณ์.....	25
2	แสดงความสัมพันธ์ของสุราและยาเสพติดกับ เหตุการณ์ต่าง ๆ	58
3	รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยรากฐานการ ดื่มแอลกอฮอล์ และพฤติกรรมรุนแรง.....	59
4	สรุปองค์ประกอบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิด ของโกล์แมน.....	73
5	สรุปเครื่องมือและเอกสารที่ใช้ในการวิจัย.....	94

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดการเสริมสร้างความฉลาด ทางอารมณ์ตามแนวคิดของโกล์แมน.....	74